

Обставини справи

Справа стосувалася скарги заявниці — голови Ленінського районного суду м. Калінінграда — на її звільнення з посади судді згідно з рішенням регіональної кваліфікаційної комісії суддів на підставі незаконно отриманих доказів, які були вирішальними у справі, з порушенням вимог статті 6 Конвенції.

Так, у листопаді 2004 року Р., депутат Калінінградської обласної ради, засновник і головний редактор місцевої газети, знайшов у своїй поштовій скриньці два аудіозаписи від анонімного відправника. Ці файли містили записи телефонних розмов підприємця К. з кількома людьми, імовірно, заявницею та її чоловіком — адвокатом К. Пізніше, у грудні 2004 року та травні 2005 року, уривки з телефонних розмов К. із заявницею були опубліковані в регіональних і національних газетах. Видання, серед іншого, звинуватили заявницю в корупції.

28 жовтня 2005 року обласна кваліфікаційна колегія суддів у дисциплінарному провадженні щодо заявниці ухвалила рішення про дострокове припинення її повноважень судді та голови Ленінського районного суду м. Калінінграда. Витяги із записаних телефонних розмов у рішенні були вирішальним доказом, який обґрунтовував звільнення заявниці за порушення суддівської етики.

Заявниця подала апеляцію, стверджуючи, що це рішення ґрунтувалося на доказах, отриманих без попереднього судового дозволу та визнаних отриманими з порушенням процесуальних норм. 3 лютого 2006 року стенограми телефонних розмов були зачитані у відкритому судовому засіданні, незважаючи на заперечення заявниці. 6 лютого 2006 року Калінінградський обласний суд залишив без змін рішення кваліфікаційної колегії суддів, заявивши, що інформація про порушення суддівської етики заявницею, викладена в пресі та телефонних записах, отримала підтвердження. 12 квітня 2006 року Верховний суд Росії в апеляційному порядку залишив вирок без змін.

Оцінка Суду

Загальні принципи оцінки справедливості провадження включно з питанням щодо прийнятності доказів підсумовано у справі *García Ruiz v. Spain* [БП], § 28; *Bykov v. Russia* (§§ 88-93); *Gäfgen v. Germany* [БП] (§ 163); *López Ribalda and Others v. Spain* [БП] (§§ 151-52); і *Moreira Ferreira v. Portugal* (№ 2) [БП] (§ 84, з подальшими посиланнями). Зокрема, ЄСПЛ повторив, що, оцінюючи допустимість доказів, необхідно перевірити, чи була надана заявниці можливість оскаржити достовірність доказів і виступити проти їх використання. Крім того, слід брати до уваги якості доказів, а також те, чи обставини, за яких вони були отримані, викликають сумніви в їх надійності або точності. Хоча непідтвердження доказів іншими матеріалами не обов'язково призводить до проблем зі справедливістю, варто зазначити, що якщо докази є дуже вагомими та не мають ризику бути ненадійними, то потреба в

підтверджувальних доказах, відповідно, менша (див. згадане рішення у справі López Ribalda and Others, згадане вище, § 151) (пункт 11 рішення).

Повертаючись до цієї справи, ЄСПЛ передусім перевінив якість доказів. Він зазначив, що записи телефонних розмов заявниці спочатку були отримані з анонімного джерела, що ставить під сумнів їхню автентичність і надійність.

Що стосується важливості оскаржуваних доказів, то записи телефонних розмов заявниці були вирішальним доказом проти неї. З матеріалів справи, доступних ЄСПЛ, випливає, що інші докази були або (i) отримані із записів, як-от статті в пресі, які містять їх стенограми, чи свідчення свідків, які підтверджували, що один із голосів на записі належав заявниці; або (ii) непрямыми доказами, які встановлювали супутні факти, такі як дружні стосунки між заявницею та К., а не той факт, що вона порушила етику. Справді, заключний абзац рішення кваліфікаційної комісії суддів, який підсумовував її міркування, не посилався на жодні інші докази, окрім записів як вирішального доказу, який обґрунтовував висновок, що заявниця порушила суддівську етику.

Враховуючи важливість доказів, про які йде мова, серйозні сумніви щодо їхньої якості та той факт, що ці докази посягали на приватне життя заявниці, ЄСПЛ ретельно розглянув провадження (пункт 14 рішення).

ЄСПЛ зауважив, що заявниця надала докладні та конкретні пояснення щодо питання прийнятності записів як доказів, їхньої автентичності та надійності і виступала проти їх використання (див. пункт 5 цього рішення). З тексту національних рішень не випливає, що всі її аргументи були належним чином розглянуті кваліфікаційною колегією суддів. Колегія обмежилася зауваженням, установленим, зокрема, на основі свідчень свідків, що один із голосів на записі належить заявниці.

Однак не було дано відповіді на її аргументи щодо походження записів або ймовірності того, що вони могли бути відредаговані. Так само ці аргументи, важливі для оцінки автентичності та достовірності записів як доказів, не розглядали ані обласний, ані Верховний суди (пункт 15 рішення).

ЄСПЛ не знайшов у національних рішеннях жодних ознак того, що судді підходили до відповідних доказів з обережністю, враховуючи обставини, за яких вони були отримані. Зокрема національні суди не надали детального обґрунтування того, чому вони вважають ці докази допустимими, достовірними та надійними, або не відповіли конкретно та чітко на аргументи заявниці щодо цих доказів, які були вирішальними для результату провадження. Звідси випливає, що право заявниці на справедливий судовий розгляд не було дотримано, оскільки їй не було надано суттєвої та ефективної можливості оскаржити прийнятність, автентичність і надійність доказів та виступити проти їх використання (пункт 16 рішення).

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Комітетом 26 липня 2022 року та є остаточним.